

Dopis redakci Práva 31.8.2025.

Kritické poznámky k některým článkům prof. Jana Rychlíka v Právu

Prof. Ing. Václav Průcha, CSc., hospodářský historik, nar. 1931, Praha. Nejrozsáhlejší publikaci V.P. a kol. vydalo nakl. Doplněk (ředitel Jan Šabata): Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992 (2 díly, 1580 str.).

Text zároveň rozesílám několika desítkám kolegů – českým a slovenským historikům a ekonomům, případně nabídnu rozsáhlejší recenzi odbornému tisku.

Vážená redakce,

v Právu se v sobotním vydání 23. srpna 2025 v seriálu Dějiny Ne-lžou často objevují články prof. Jana Rychlíka, většinou poučné a inspirativní. Naproti tomu články věnované SSSR a Rusku se opomíjením nebo oslabováním významu klíčových historických událostí nebo procesů mění v propagandistické texty.

Již jsem Vám poslal kritické poznámky k metodě prof. Rychlíka v článku Právu 19.7.2025 *Jak Stalin se souhlasem Hitlera zabral Pobaltí*, a naznačil také autorovu jednostrannost v dalším článku o Finsku-SSSR. Chybí v něm i tak zásadní fakta, jako souhlas bolševického vedení s osamostatněním Finska kolem roku 1918 nebo snaha Finska vytěžit z věrného spojení s nacistickým Německem nejen návrat teritoria ztraceného za zimní války s SSSR, ale i rozsáhlé území od Murmansk a poloostrova Kola až k Ladožskému jezeru, čímž by se teritorium Finska téměř zdvojnásobilo (finští nacionalisté toužili i po anexi Leningradu, ale to bylo pro Německo nepřijatelné).

Nedávný Rychlíkův článek z 23.8. 2025 *Stalin s Hitlerem si východní Evropu dělili tajně a cynicky* o paktu Molotov-Ribbentrop je dalším příkladem tendenčního selektivního výběru faktů a opomíjení významných minulých událostí a procesů. Tento pakt zapůsobil na českou veřejnost včetně komunistů jako hrom z nebe (vzpomínám si, jak jsem v osmi letech sledoval vzrušené diskuse na toto téma rodičů s příbuznými), ale tehdy nebyly známé události z poloviny srpna 1939, které paktu předcházely a ohrožovaly Sovětský svaz. Rozhodujícím okolností z poloviny srpna 1939, které přiměly sovětské vedení k paktu Molotov-Ribbentrop, věnoval autor pouze tento mlhavý odstaveček „Paralelně se sovětským jednáním s Německem probíhala v Moskvě také jednání s Francií a Velkou Británií, ta ale nevedla k úspěchu“. Dlouhodobé jednání o protiněmeckém paktu Francie a Británie se Sovětským svazem mělo být dovršeno v polovině srpna 1939, ale do Moskvy přijel místo vrcholných britských reprezentantů druhořadý diplomat. Británie torpedovala jednání ve snaze, aby došlo k válce Německo – SSSR, obě velmoci se vzájemně oslabily a Británie si udržela tradiční vedoucí pozici mezi evropskými mocnostmi.

Takřka stejný den, kolem 15.8., se sovětské vedení dozvědělo o definitivním rozhodnutí hitlerovského vedení o přepadení Polska i o jeho blízkém termínu 1. září. Dobyť Polska by znamenalo také zábor jeho východního teritoria s převážným osídlením Bělorusů, Ukrajinců, Rusů a Židů (výjimkou převážně polského Wilna a Lvova). Na hrozící válku s Německem nebyl SSSR připraven, politika industrializace, výstavby zbrojního průmyslu a nových průmyslových center na Uralu i jinde na východě země odstartovala teprve před několika lety. Prof. Rychlík uvádí i kontakty mezi sovětskými a německými diplomaty od dubna 1939, tedy v době, kdy už muselo být sovětskému vedení jasné, že protiněmecká aliance kolektivní bezpečnosti se vinou Británie stává chimérou. Nenese Velká Británie spoluodpovědnost za pakt Molotov Ribbentrop? Mohl by prof. Rychlík odpovědět na dotaz, jak by měl za tehdejších okolností SSSR místo překvapivého paktu s Německem postupovat? Obecnější poznámka: O tom, co

bezprostředně předcházelo paktu Molotov-Ribbentrop, se dnes nepíše, historici se tomu vyhýbají.

Protože jde v Právu o třetí článek, psaný podobnou metodou, je možno naznačit obecné rysy Rychlíkova současného přístupu k výkladu historie ve vztahu k SSSR/Rusku. Zároveň s akcentováním záporných rysů sovětské politiky jsou vypouštěny jiné události a mezinárodní souvislosti, i ty nejzávažnější. Dále je to smířlivost vůči protisovětským akcím. Např. divize SS v Lotyšsku a Estonsku byly ještě brutálnější než německé jednotky, dnes se konají jejich srazy, v Lotyšsku dokonce financované vládou, ale podle Rychlíka to byly pouhé „polovojenské formace složené z litevských a lotyšských nacionalistů“, které se „podílely na pronásledování Židů“. Jen Židů? A kolik bylo obětí jejich řádění? A divize SS byly „polovojenské formace“? Rychlíkovy články vycházejí v době vojenského konfliktu na Ukrajině, a současné protiruské postoje jsou přenášeny do vzdálené minulosti, bez objektivního posuzování tehdejších mezinárodních souvislostí. Takové texty jsou podle mého názoru průnikem falzifikace do historické disciplíny.

Praha, 31. srpna 2025.

Václav Průcha